

Educational Institution Administration using the Principles of Good Governance by Educational Institution Administrators under the Jurisdiction of the Udon Thani Primary Educational Service Area Office 3

Chenchira Ngorkngam¹ and Wasin Sonpo²

Nakorn Ratchasima College, Thailand

¹E-mail: chenchira.ng@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-1541-0763>

²Corresponding author email: wasin.son1960@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-0650-9427>

Received 12/03/2024

Revised 15/05/2024

Accepted 08/10/2024

Abstract

Background and Aims: Successful human resource management. It is critical to rely on good management principles. Both the public and private sectors can use it for administration purposes. Good governance is a principle that is widely applied in modern administration. The objectives of this research are to 1) study educational institution administration using Dhamma principles; and governance of educational institution administrators. Udon Thani Primary Educational Service Area Office 3. 2) Compare educational institution administration based on good governance principles for administrators. The Udon Thani Primary Educational Service Area Office 3 is responsible for classifying educational levels. Work experience and size of the educational institution. 3) Research guidelines for developing educational institution administration based on the principles of good governance for educational institution administrators. Udon Thani Primary Educational Service Area Office 3.

Methodology: This study used a sample of 341 school administrators and teachers. The sample size was determined using Krejci and Morgan's table and randomly assigned to groups. The research tool was a 5-point rating scale questionnaire. The consistency index ranged between 0.80 and 1.00, and the overall reliability of the questionnaire was 0.87. Statistics used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, T-value, and F-value tests.

Results: The study's findings revealed that: (1) Educational institution administrators apply good governance principles. Under the jurisdiction of the Udon Thani Primary Educational Service Area Office 3, the overall level is high. (2) Comparing opinions on school administration among administrators based on good governance principles. Udon Thani Primary Educational Service Area Office Area 3 is responsible for categorizing students by educational level. Work experience and the size of educational institutions It was discovered that the overall and individual aspects were not

different. (3) Guidelines for promoting educational institution administration using good governance principles by educational institution administrators under the jurisdiction of the Udon Thani Primary Educational Service Area Office, Area 3, which consists of six areas: 1) The rule of law requires administrators to follow the principles of correctness. This means that the problem is being considered and diagnosed. Making decisions and issuing orders in accordance with national law and civil servant rules, regulations, and discipline, as well as teacher ethics. 2) The principle of morality requires executives to follow the principle of appropriateness, which means knowing how to think, speak, conduct business, and perform work in the appropriate time, person, society, and situation. 3) The principle of transparency. Executives must adhere to the principle of innocence, which requires a diagnosis. Order that work be completed with honesty, that is, with intention and pure, transparent thoughts. Use information systems that can be verified at any time. 4) The principle of participation requires administrators to allow those with a stake in the provision of education, such as teachers, students, parents, and members of the community, to participate in educational projects and activities held throughout the academic year in the form of committees. 5) The principle of responsibility requires executives to take responsibility for their duties and results in relation to the goals they have set. That responsibility should be on a level that meets public expectations. 6) The principle of value for money applies to the management and utilization of available resources. Limited to provide the greatest benefit to the public. By encouraging Thai people to be frugal and make good use of their resources. Create high-quality products and services capable of competing on a global scale while also ensuring the sustainability of natural resources.

Conclusion: The study found that educational institution administration under Udon Thani Primary Educational Service Area Office 3 adheres to good governance principles.

Furthermore, there are no significant differences in attitudes toward governance-based school administration across educational levels, work experiences, or school sizes. The promotion of good governance in these institutions emphasizes six key principles: rule of law, morality, transparency, participation, responsibility, and value for money, all of which aim to improve educational effectiveness and accountability.

Keywords: Principles of Good Governance; Educational Institution Administration

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

เจนจิรา งอกงาม และ วศิน สอนโพธิ์

วิทยาลัยนครราชสีมา

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: การบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องอาศัยหลักการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งในภาครัฐและเอกชน ปัจจุบัน หลักธรรมาภิบาลได้รับการนำมาใช้ในการบริหารงานอย่างกว้างขวาง การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาที่ใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 2) เปรียบเทียบการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลตามปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา 3) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในบริบทดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ระเบียบวิธีการวิจัย: ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 341 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซีและมอร์แกน และสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ

ผลการศึกษา: ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับสูง 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน (3) แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ประกอบด้วย 6 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม ผู้บริหารต้องยึดหลักความถูกต้อง โดยพิจารณาและตัดสินใจแก้ไขปัญหามาตามกฎหมายและกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด 2) หลักคุณธรรม ผู้บริหารต้องปฏิบัติงานด้วยความเหมาะสม รู้จักคิด พุด และทำงานให้ถูกต้องตามกาลเทศะและบริบทของสังคม 3) หลักความโปร่งใส ผู้บริหารต้องปฏิบัติงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ ใช้ข้อมูลที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ตลอดเวลา 4) หลักความมีส่วนร่วม ผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและโครงการต่างๆ ของสถานศึกษา 5) หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารต้องแสดงความรับผิดชอบต่อหน้าที่และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงความคาดหวังของสาธารณะ 6) หลักความคุ้มค่า การบริหารทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดเพื่อให้เกิด

ประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม ส่งเสริมให้ประชาชนใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน พร้อมสร้างสินค้าที่มีคุณภาพและสามารถแข่งขันในระดับสากล

สรุปผล: ผลการศึกษาพบว่า การบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ยึดหลักธรรมาภิบาล นอกจากนี้ ทิศนคติต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในแต่ละระดับการศึกษา ประสิทธิภาพการทำงาน และขนาดสถานศึกษา การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาเหล่านี้นั้นหลักการสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม ศิลธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และคุ้มค่า ซึ่งหลักการเหล่านี้นี้ล้วนมุ่งหวังที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพและความรับผิดชอบทางการศึกษา

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล; การบริหารสถานศึกษา

บทนำ

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยหลักการบริหารจัดการที่ดี โดยการบริหารนี้จะเน้นการผสมผสานปรัชญา ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมในการจัดการ ซึ่งเรียกว่าหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการปกครอง การบริหาร และการจัดการให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง หลักธรรมาภิบาลสามารถนำไปใช้ได้ทั้งในภาครัฐและเอกชน โดยมีการนำมาใช้แพร่หลายในปัจจุบัน เพราะนอกจากจะช่วยให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพแล้ว ยังเสริมสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง อันนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น โรงเรียนที่บริหารด้วยความโปร่งใส ย่อมได้รับความไว้วางใจจากผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจ หรือรัฐบาลที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ ก็จะสามารถสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนและนักลงทุน ส่งผลดีต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ (ชนะวิน แสงทามาศย์, 2564)

ในอดีตประเด็นปัญหายาภายในสถานศึกษา ที่สังคมต้องเฝ้าติดตามและตรวจสอบอย่างใกล้ชิดคือการทุจริตหรือการแสวงหาผลประโยชน์จากบางกลุ่มบุคคล ซึ่งได้รับความสนใจจากสังคมเป็นอย่างมาก ปัญหาดังกล่าวนำไปสู่การตื่นตัวและการตรวจสอบจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกรณีการรับผลประโยชน์จากการฝากเด็กเข้าเรียนและการจัดซื้อจัดจ้างที่ไม่โปร่งใส เช่น โครงการอาหารกลางวัน ที่กลายเป็นประเด็นสำคัญในการตรวจสอบและการแก้ไข นอกจากนี้ ยังมีการทุจริตในด้านอื่น ๆ เช่น หนังสือ อุปกรณ์การเรียน และการจัดซื้อจัดจ้างต่าง ๆ (มติชนออนไลน์, 2562) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งเป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ ได้พยายามปฏิรูปการศึกษาและนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อส่งเสริมความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ โดยการกระจายอำนาจให้โรงเรียนสามารถบริหารด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และงานบริหารทั่วไปได้โดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) โรงเรียนที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลจะต้องมีความรับผิดชอบสูงขึ้น เนื่องจากการเป็นนิติบุคคลหมายถึงการที่โรงเรียนต้องดำเนินการภายใต้กรอบกฎหมายและหลักธรรมาภิบาลอย่างเข้มงวดมากยิ่งขึ้น (ธีระรุญเจริญ, 2550) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารงานทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

รวมถึงสถานศึกษาในพื้นที่โดยตรง เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ การกระจายอำนาจนี้มุ่งหวังให้สถานศึกษามีความคล่องตัว อิสระ และเข้มแข็งในการบริหารจัดการการศึกษาได้อย่างมีมาตรฐาน และสามารถพัฒนาต่อเนื่องได้ ดังนั้น รัฐบาลจึงบัญญัติให้สถานศึกษามีฐานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา 35 สำหรับสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเฉพาะที่เป็นโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เป็นองค์กรทางการศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจหลักในการส่งเสริม สนับสนุน และบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานใน 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอหนองหาน อำเภอบ้านดุง อำเภอไชยวาน อำเภอทุ่งฝน อำเภอพิบูลย์รักษ์ และอำเภอกุมภวาปี โดยมีสถานศึกษาในความรับผิดชอบจำนวน 203 โรงเรียน วิสัยทัศน์ของสำนักงานฯ คือ การมุ่งจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานสากล บนพื้นฐานของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ยังได้ส่งเสริมให้โรงเรียนต่าง ๆ บริหารจัดการและปฏิบัติงานตามหลักเกณฑ์ของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อให้เกิดความสะอาดและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เพื่อสำรวจการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานสถานศึกษา และศึกษาถึงแนวทางในการบริหารโรงเรียนที่สามารถนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมทั้งทำให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

การทบทวนวรรณกรรม

บรรจง เจริญสุข (2561) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและในแต่ละด้านอยู่ในระดับสูง โดยลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า หลักความสำนึกรับผิดชอบ หลักความเสมอภาค หลักคุณธรรม และหลัก

ประสิทธิผล ส่วนประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยรวมก็อยู่ในระดับสูงเช่นกัน โดยลำดับตามผลการวิจัยได้แก่ การผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง การแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา การปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะสำหรับยุคไทยแลนด์ 4.0 นอกจากนี้ยังพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมาก ($r = 0.196$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากผลการวิจัยนี้ แนะนำให้ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยใช้กฎระเบียบและกฎหมายอย่างเป็นธรรม ยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหาร พร้อมทั้งสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้การบริหารจัดการภายในสถานศึกษาเกิดผลดีต่อผู้เรียนและสังคมในภาพรวม

ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านหลักนิติธรรมและด้านหลักคุณธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ตามด้วยด้านหลักความรับผิดชอบและด้านหลักความคุ้มค่า ส่วนด้านหลักการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

สุวัฒน์ กุ้เกียรติกาญจน์ (2562) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านก็อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ย ได้แก่ ด้านคุณธรรม ความเสมอภาค และความโปร่งใส 2) ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยได้แก่องค์กรแห่งการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) หลักธรรมาภิบาลมีผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรหลักธรรมาภิบาลสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษาได้ถึงร้อยละ 55.50

ศุภณัฐ กุมภาว์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 อยู่ในระดับปานกลาง แต่สภาพที่พึงประสงค์สำหรับการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลแบ่งเป็นหลายด้าน ได้แก่ 3.1) การบริหารงบประมาณ แนวทางคือการบริหารงานที่ชัดเจน โดยให้บุคลากรร่วมกันกำหนดแผนงานและงบประมาณให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติงาน 3.2) การบริหารงานบุคคล มีการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้เข้าใจแนวทางการพิจารณาความดีความชอบตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด 3.3) การบริหารทั่วไป มีแนวทางการกำหนดชั้นความลับและรหัสการเข้าถึงข้อมูลเพื่อความปลอดภัย 3.4) การบริหารวิชาการ มีการจัดทำแผนปฏิบัติงานทางด้านวิชาการอย่างเป็นระบบ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีเป้าหมายในการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยอ้างอิงจากแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2542) ที่มุ่งเน้นการบริหารงานด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้อย่างเหมาะสม

ตัวแปรอิสระ

1. ระดับการศึกษา

- 1.1 ระดับปริญญาตรี
- 1.2 สูงกว่าระดับปริญญาตรี

2. ประสบการณ์ทำงาน

- 2.1 น้อยกว่า 5 ปี
- 2.2 ระหว่าง 5-10 ปี
- 2.3 มากกว่า 10 ปี

3. ขนาดของสถานศึกษา

- 3.1 ขนาดเล็ก
- 3.2 ขนาดกลาง
- 3.3 ขนาดใหญ่

ตัวแปรตาม

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารงานสถานศึกษา 6 ด้าน ได้แก่

1. ด้านหลักนิติธรรม
2. ด้านหลักคุณธรรม
3. ด้านหลักความโปร่งใส
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ
6. ด้านหลักความคุ้มค่า

แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารงานสถานศึกษา

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำนวน 2,935 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำนวน 341 คน

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานดีเด่น จำนวน 7 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ครั้งนี้ผู้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 เครื่องมือที่ใช้แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน โดยใช้คุณสมบัติเป็นผู้บริหารที่มีผลงานดีเด่น เพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 เครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับ การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.1.2 ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) และการสร้างแบบสอบถามจากตำราของ บุญชม ศรีสะอาด (2553)

3.1.3 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยสังเคราะห์จากนิยามศัพท์เฉพาะที่ผู้วิจัยตั้งขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

3.1.4 นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง 0.80 – 1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.1.5 นำเสนอแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

3.1.6 คัดเลือกข้อคำถามที่มีความเหมาะสมจำนวน 48 ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 0.87

3.1.7 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป

3.2 เครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 นำส่งอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบคุณภาพตามความเหมาะสม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.1.1 ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

4.1.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครรราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4.1.3 ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 341 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4.2 เครื่องมือที่ใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ผู้วิจัยออกหนังสือขออนุญาตการเก็บรวบรวมข้อมูลนัดหมายวันและเวลาสัมภาษณ์ ใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 10-15 นาที

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเพื่อศึกษา การพัฒนาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

5.1.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.1.2 วิเคราะห์พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.1.3 การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยใช้ค่า t – test (Independent samples)

5.1.4 การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำแนกตาม ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA)

5.1.5 วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ระดับปริญญาตรี	138	40
สูงกว่าระดับปริญญาตรี	203	60
รวม	341	100
ประสบการณ์ทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	50	15
ระหว่าง 5-10 ปี	88	26
มากกว่า 10 ปี	203	59
รวม	341	100
ขนาดของสถานศึกษา		
ขนาดเล็ก	46	13
ขนาดกลาง	186	55
ขนาดใหญ่	109	32
รวม	341	100

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยแบ่งตามวุฒิการศึกษา พบว่าผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมีจำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และผู้ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรีมีจำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 60 นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ทำงาน พบว่าผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 5-10 ปี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 26 และผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 59 สำหรับขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน พบว่าผู้ทำงานในโรงเรียน

ขนาดเล็กมีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 13 ขนาดกลาง จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 55 และขนาดใหญ่ จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 32

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อ การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านหลักนิติธรรม	4.50	0.21	มาก	1
2	ด้านหลักคุณธรรม	4.46	0.18	มาก	3
3	ด้านหลักความโปร่งใส	4.47	0.21	มาก	2
4	ด้านหลักความมีส่วนร่วม	4.45	0.20	มาก	4
5	ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.44	0.18	มาก	5
6	ด้านหลักความคุ้มค่า	4.42	0.18	มาก	6
ภาพรวม		4.48	0.13	มาก	

จากตาราง 2 แสดงว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=4.48$, S.D.= 0.13) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักนิติ ธรรม ($\bar{X}=4.50$, S.D.= 0.21) รองลงมาคือ ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{X}=4.47$, S.D.= 0.21) ด้านหลัก คุณธรรม ($\bar{X}=4.46$, S.D.= 0.18) ด้านหลักความมีส่วนร่วม ($\bar{X}=4.45$, S.D.= 0.20) และด้านหลักความ รับผิดชอบ ($\bar{X}=4.44$, S.D.= 0.18) ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X}=4.42$, S.D.= 0.18)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อ การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำแนกตามระดับ การศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตาราง 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อ การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับปริญญาตรี		สูงกว่าระดับ ปริญญาตรี		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านหลักนิติธรรม	4.50	0.21	4.50	0.21	.048	.962
2	ด้านหลักคุณธรรม	4.46	0.18	4.45	0.19	.069	.946
3	ด้านหลักความโปร่งใส	4.47	0.20	4.47	0.21	.054	.057
4	ด้านหลักความมีส่วนร่วม	4.43	0.19	4.44	0.20	.830	.407
5	ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.43	0.18	4.44	0.18	.621	.535
6	ด้านหลักความคุ้มค่า	4.42	0.18	4.43	0.18	.836	.404
ภาพรวม		4.45	0.13	4.46	0.13	.537	.592

จากตาราง 3 แสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อ การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ด้านหลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่มภายใน	.001	2	.000	.009	.991
	กลุ่ม	15.413	338	.046		
	รวม	15.414	340			
ด้านหลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่มภายใน	.084	2	.042	1.199	.303
	กลุ่ม	11.805	338	.035		
	รวม	11.889	340			
ด้านหลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่มภายใน	.004	2	.002	.042	.959
	กลุ่ม	14.751	338	.044		
	รวม	14.754	340			

รายการ	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ด้านหลักความมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่มภายใน	.041	2	.021	.511	.600
	กลุ่ม	13.601	338	.040		
	รวม	13.642	340			
ด้านหลักความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่มภายใน	.014	2	.007	.204	.816
	กลุ่ม	11.223	338	.033		
	รวม	11.237	340			
ด้านหลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่มภายใน	.088	2	.044	1.358	.259
	กลุ่ม	10.918	338	.032		
	รวม	11.005	340			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่มภายใน	.005	2	.002	.144	.866
	กลุ่ม	5.721	338	.017		
	รวม	5.726	340			

จากตาราง 4 แสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อ การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

รายการ	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ด้านหลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่มภายใน	.009	2	.005	.100	.905
	กลุ่ม	15.405	338	.046		
	รวม	15.414	340			
ด้านหลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่มภายใน	.082	2	.041	1.178	.309
	กลุ่ม	11.806	338	.035		
	รวม	11.889	340			
ด้านหลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่มภายใน	.026	2	.013	.293	.746
	กลุ่ม	14.729	338	.044		
	รวม	14.754	340			
ด้านหลักความมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่มภายใน	.069	2	.035	.861	.423
	กลุ่ม	13.573	338	.040		

รายการ	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
	รวม	13.642	340			
ด้านหลักความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่มภายใน	.052	2	.026	.791	.454
	กลุ่ม	11.185	338	.033		
	รวม	11.237	340			
ด้านหลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่มภายใน	.087	2	.044	1.347	.261
	กลุ่ม	10.918	338	.032		
	รวม	11.005	340			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่มภายใน	.026	2	.013	.783	.458
	กลุ่ม	5.700	338	.017		
	รวม	5.726	340			

จากตาราง 5 แสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักนิติธรรม รองลงมาคือ ด้านหลักความโปร่งใส และตามด้วย ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความมีส่วนร่วม และ ด้านหลักความรับผิดชอบ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักความคุ้มค่า

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยรวมและในแต่ละด้านไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

3. แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ประกอบด้วย 6 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม ผู้บริหารต้องยึดหลักความถูกต้อง โดยการพิจารณาและตัดสินใจที่สอดคล้องกับกฎหมายบ้านเมืองและกฎระเบียบต่าง ๆ รวมถึงจรรยาบรรณของครู 2) หลักคุณธรรม ผู้บริหารต้องปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม ถูกกาลเทศะ บุคคล และสถานการณ์ โดยยึดหลักสัปปุริสธรรม 7 3) หลักความโปร่งใส ผู้บริหารต้องมีความบริสุทธิ์ใจในการตัดสินใจและดำเนินการ พร้อมใช้ระบบสารสนเทศที่สามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา 4) หลักความมีส่วนร่วม ผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา 5) หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารต้อง

ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตระหนักถึงความรับผิดชอบร่วมกันในการสร้างผลลัพธ์ที่ดีให้กับผู้เรียน 6) หลักความคุ้มค่า ผู้บริหารต้องใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างคุ้มค่าเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 อยู่ในระดับมากโดยรวม โดยพิจารณาทางด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักนิติธรรม รองลงมาคือ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความมีส่วนร่วม และ ด้านหลักความรับผิดชอบ ตามลำดับ ส่วน ด้านหลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้หลักธรรมาภิบาลเหล่านี้ช่วยสร้างรากฐานที่เข้มแข็งสำหรับการบริหารสถานศึกษา โดยเน้นความรับผิดชอบและความโปร่งใส ส่งเสริมให้บุคลากรมีความเชื่อมั่นในระบบการบริหาร และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร การบริหารสถานศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาลจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างคุณภาพของสถานศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และชีวิตอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ภาพรวมของการบริหารที่เน้นหลักธรรมาภิบาลแสดงให้เห็นว่ามีการนำไปปฏิบัติอย่างคุ้มค่า ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทั้งบุคลากรและนักเรียนในสถานศึกษา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทกาญจน์ เก่งกลกิจ (2564) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 โดยผลการวิจัยพบว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานลดจากมากไปน้อย ได้แก่ หลักคุณธรรมและจริยธรรม หลักความเสมอภาค หลักความเปิดเผยและโปร่งใส หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักการรับผิดชอบต่อและสามารถตรวจสอบได้ หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นฉันทามติ หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง และ หลักประสิทธิภาพ ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลักธรรมาภิบาลมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษาและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

2.1 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้บริหารและบุคลากรในแต่ละระดับการศึกษามีความเข้าใจและนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารอย่างคล้อยคลึงกัน ส่งผลให้มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในการปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษา เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีและยั่งยืนในทุกระดับ ทั้งนี้ หลักธรรมาภิบาลยังช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานทางการศึกษา ทำให้สถานศึกษาเติบโตและปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว งานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดลฤดี วินธิสา (2566) ที่ได้ศึกษาทัศนคติของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหาร

ส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งพบว่าผลการเปรียบเทียบทัศนคติของบุคลากรตามระดับการศึกษาไม่มีความแตกต่างกัน

2.2 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุหลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในที่ทำงาน ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษามีการนำหลักธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษามีความคล้ายกัน 2) การส่งเสริมและการฝึกอบรม การฝึกอบรมและการสนับสนุนความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลอาจถูกจัดขึ้นในรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน ส่งผลให้บุคลากรมีความเข้าใจและนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการทำงานในทิศทางเดียวกัน 3) บรรยากาศองค์กร สถานศึกษาที่มีบรรยากาศการทำงานที่ส่งเสริมการใช้หลักธรรมาภิบาลมักมีแนวทางการทำงานที่สอดคล้องกันในหลายด้าน งานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภชัย ทองศรี (2566) ที่ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย ซึ่งผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้จำแนกตามประสบการณ์ทำงานไม่พบความแตกต่างเช่นกัน

2.3 เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเนื่องจาก 1) การกระจายความคิดเห็น ผู้บริหารสถานศึกษาได้ส่งเสริมและกระจายการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลให้บุคลากรทุกคนเข้าใจและปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าขนาดของสถานศึกษาจะเล็กหรือใหญ่ 2) การเป็นระบบและการส่งเสริมความเชื่อมโยง หลักธรรมาภิบาลถูกนำเสนอให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบการบริหารสถานศึกษาในทุกๆ ระดับ ทำให้เกิดการเชื่อมโยงและการนำไปใช้ในลักษณะเดียวกันในทุกสถานศึกษา 3) การใช้แนวทางและเครื่องมือ การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลอาจใช้เครื่องมือและแนวทางเดียวกันในทุกโรงเรียน ส่งผลให้การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้มีความคล้ายคลึงกันในทุกขนาดของสถานศึกษา งานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของเสียงทิพย์ มัยวงศ์ (2561) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดยพบว่าความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ไม่มีความแตกต่างในภาพรวมและรายด้านเช่นกัน

3. แนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

3.1 ด้านหลักนิติธรรม จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 มีแนวทางในการส่งเสริมด้านหลักนิติธรรม ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรส่งเสริมความเป็นธรรมในทุกด้านของการบริหาร เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในองค์กร 2) ผู้บริหารจำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามมาตรฐาน 3) ส่งเสริมการบริหารที่มีความโปร่งใส เพื่อให้การทำงานสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา 4) ผู้บริหารควรมีจริยธรรมและคุณธรรมที่ดีในการบริหารงาน ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร 5) ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พร้อมทั้งสร้างเวทีสำหรับการแสดงความคิดเห็นและการอภิปราย เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

3.2 ด้านหลักคุณธรรม จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 มีแนวทางการส่งเสริมด้านหลักคุณธรรม ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรมีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและไว้วางใจ 2) ผู้บริหารควรมีจิตวิญญาณแห่งการเสียสละและการบริการ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม 3) ผู้บริหารควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และการตัดสินใจ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุดต่อสถานศึกษา 4) ผู้บริหารควรมีคุณสมบัติของผู้นำที่ดี สามารถนำพาทีมไปสู่ความสำเร็จ 5) ผู้บริหารควรมีความเมตตากรุณาและเอาใจใส่ต่อบุคลากรและนักเรียน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีและอบอุ่นในสถานศึกษา

3.3 ด้านหลักความโปร่งใส จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 มีแนวทางการส่งเสริมด้านหลักความโปร่งใส ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษาให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนและถูกต้อง 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในการตัดสินใจที่สำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินงาน 3) จัดให้มีการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย 4) สร้างช่องทางการร้องเรียนที่ชัดเจนและมีการตอบสนองที่รวดเร็วและยุติธรรม เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถสื่อสารปัญหาและข้อกังวลได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) จัดการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลและความโปร่งใสให้กับผู้บริหารและบุคลากรทุกระดับ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

3.4 ด้านหลักความมีส่วนร่วม จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 มีแนวทางการส่งเสริมด้านหลักความมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรสร้างช่องทางและโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ 2) จัดการประชุมและสัมมนาที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนข้อมูลกันอย่างเสรี 3) สนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการหรือกลุ่มงานที่ประกอบด้วยสมาชิกจากหลายฝ่าย เพื่อส่งเสริมความหลากหลายทางความคิด 4) จัดให้มีการให้ข้อมูลและการศึกษาเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน และการดำเนินงานของสถานศึกษาแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อเพิ่มความเข้าใจและการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ 5) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายและการทำงานร่วมกับชุมชนและองค์กรภายนอก เพื่อเพิ่มพลังการพัฒนาสถานศึกษาและชุมชนโดยรอบ

3.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 มีแนวทางการส่งเสริมด้านหลักความรับผิดชอบ ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของตนเองและบุคลากรทุกระดับอย่างชัดเจน เพื่อให้ทุกคนทราบหน้าที่ของตน 2) จัดตั้งระบบการตรวจสอบและประเมินผลที่ยุติธรรมและมีโครงสร้างที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดการติดตามผลงานอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ผู้บริหารและบุคลากรทุกระดับควรมีการรายงานผลการทำงานและการใช้จ่ายงบประมาณอย่างโปร่งใส เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจในองค์กร 4) ส่งเสริมให้ผู้บริหารและบุคลากรปฏิบัติงานด้วยจริยธรรมสูงสุดและยึดมั่นในกฎหมายและ

ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด 5) สร้างโอกาสและสนับสนุนให้บุคลากรทุกระดับได้พัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการปฏิบัติงานและความก้าวหน้าในอาชีพ

3.6 ด้านหลักความคุ้มค่า จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 มีแนวทางการส่งเสริมด้านหลักความคุ้มค่า ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรวางแผนและจัดสรรทรัพยากรทั้งมนุษย์ วัสดุ และการเงินอย่างรอบคอบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด 2) ควรมีการประเมินและติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มั่นใจว่าการใช้ทรัพยากรเป็นไปตามเป้าหมาย 3) ส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการบริหารจัดการและการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดค่าใช้จ่ายในระยะยาว 4) สร้างโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการประเมินผล เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ 5) มีการดำเนินการที่โปร่งใสและเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบจากภายนอกเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและตรวจสอบได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้บุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา ได้มีการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ให้มากขึ้น ดังต่อไปนี้

☐ **ด้านหลักนิติธรรม** ควรเน้นการตัดสินใจและการดำเนินการที่ยุติธรรม โปร่งใส และเป็นไปตามกฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ ผู้บริหารควรใช้ผลการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบาย แผนการศึกษา และการจัดการทรัพยากรอย่างมีความรับผิดชอบ พร้อมทั้งเปิดรับฟังและเคารพความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย

☐ **ด้านหลักคุณธรรม** ควรมุ่งเน้นการรักษามาตรฐานจริยธรรมสูงสุดในการบริหารจัดการ ผู้บริหารควรใช้ผลการวิจัยเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจและการดำเนินงานที่ซื่อสัตย์ ยุติธรรม และเคารพในหลากหลายและความเท่าเทียม โดยมีการพิจารณาผลกระทบและความเสี่ยงต่อผู้เรียนและชุมชนอย่างรอบคอบ

☐ **ด้านหลักความโปร่งใส** ควรรวมถึงการเปิดเผยข้อมูลและการตัดสินใจที่เป็นระบบ ผู้บริหารควรใช้ผลการวิจัยสนับสนุนการตัดสินใจที่มีข้อมูลพื้นฐานที่ชัดเจน พร้อมเปิดเผยนโยบาย แผนงาน และผลลัพธ์ของโครงการต่าง ๆ ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งสร้างกระบวนการที่เปิดรับฟังความคิดเห็นจากภายนอก

☐ **ด้านหลักความมีส่วนร่วม** ควรเน้นการสร้างกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ผู้บริหารควรใช้ผลการวิจัยเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน พร้อมส่งเสริมการสื่อสารที่ดี การประชุมร่วม และการสร้างช่องทางรับข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วม

□ **ด้านหลักความรับผิดชอบ** ควรเน้นการสร้างควมรับผิดชอบและความโปร่งใสในทุกด้านของการบริหารจัดการ ผู้บริหารควรใช้ผลการวิจัยปรับปรุงนโยบายและกระบวนการทำงานให้เหมาะสม มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และตรวจสอบประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินงานเป็นไปตามความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน

□ **ด้านหลักความคุ้มค่า** ควรเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด โดยมีการวางแผน ติดตาม และประเมินผลเพื่อให้ทุกกระบวนการสร้างผลลัพธ์ที่ดีที่สุดจากทรัพยากรที่มีอยู่ ผู้บริหารควรใช้ผลการวิจัยตรวจสอบว่าโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ มีความคุ้มค่าและสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. สถานศึกษาควรนำการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารไปประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการที่โปร่งใส ยุติธรรม และมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับมาตรฐานทางการศึกษาที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ
2. สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไปใช้เป็นแนวทางในการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และทำให้ผลการวิจัยส่งผลให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น
3. ควรมีการศึกษาผลกระทบของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารต่อคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาการของนักเรียน พร้อมทั้งทดลองนำแนวทางหรือโมเดลของการเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไปใช้จริงในสถานศึกษา และทำการวิเคราะห์ผลลัพธ์ที่ได้เพื่อประเมินประสิทธิภาพของแนวทางดังกล่าวในบริบทของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *คำชี้แจงประกอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- จุฬาลงกรณ์ เก่งกลกิจ. (2654). *การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. การค้นคว้าอิสระ*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชนะวิน แสงทามาศย์. (2564). หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*, 1(3),63-75.
- ดลฤดี วินนิสา. (2566). ทักษะคติของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์*, 5(1), 311-320.

ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

บรรจง เจริญสุข. (2561). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. *วารสารการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์*, 2(1), 47-56.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

มติชนออนไลน์. (2562). *ปรากฏการณ์ศรีธัญชัยกับการทุจริตในสถานศึกษา โดย รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร*.

Retrieved on 23 November 2023 from:

https://www.matichon.co.th/columnists/news_1652213.

ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย. (2562). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. การศึกษาค้นคว้าอิสระ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.

ศุภชัย ทองศรี. (2566). การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์*, 5(2), 682-693.

ศุภณัฐ กุมภาว์. (2563). *การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3. วิทยานิพนธ์*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุวัฒน์ กุ้เกียรติกาญจน์ (2564). *ทักษะการบริหารในศตวรรษที่21 ของ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา*. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(3), 69-70.

เสียงทิพย์ มัยวงศ์. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา นครพนม เขต 2*. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 15(70), 95-104.